

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Avaldamismärge:

Riigikogu
seadus
algtekst
RT I 1994, 53, 889

Tsiviilseadustiku üldosa seadus

Vastu võetud 28.06.1994

(õ) 26.11.2008 23:40

		Välja kuulutatud Vabariigi Presidendi 13. juuli 1994. a. otsusega nr. 383
--	--	--

I osa ÜLDSÄTTED

§ 1. Seaduse ülesanne

Seaduses sätestatakse tsiviilõiguse üldpõhimõtted. Seadus on kohaldatav perekonna-, pärimis-, võla- ja asjaõigusseaduse üldosana.

§ 2. Seaduse tõlgendamine

- (1) Seaduse tõlgendamisel lähtutakse seaduses kasutatud sõnade üldlevinud tähendusest, kui seaduses ei ole otseselt kasutatud sõnade eritähendust.
- (2) Kui sõnal on mitu üldlevinud tähendust, kasutatakse seda tähendust, mis on enam kooskõlas tõlgendatava seaduse mõttega.
- (3) Seaduse sätet tõlgendatakse koos seaduse teiste sätetega, lähtudes seaduse mõttest.

§ 3. Üld- ja erisäte

Kui seaduse üks säte täpsustab teist või kehtestab teisest erandi, loetaksetäpsustatavat sätet üldsätteks ja täpsustavat erisätteks. Sel juhul kohaldatakse erisätet.

§ 4. Seaduse ja õiguse analoogia

- (1) Õigussuhet reguleeriva sätte puudumisel kohaldatakse sätet, mis reguleerib sellele õigussuhtele lähedasi suhteid. Sellise sätte puudumisel lähtutakse seaduse üldisest mõttest.
- (2) Õigussuhet reguleeriva seaduse puudumisel lähtutakse õiguse üldisest mõttest.

II osa ISIKUD

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 5. Isikute liigid

- (1) Isik on füüsiline isik või juriidiline isik.
- (2) Füüsiline isik on inimene.
- (3) Juriidiline isik on seaduse alusel loodud õigussubjekt.

§ 6. Eraõiguslik ja avalik-õiguslik juriidiline isik

(1) Eraõiguslik juriidiline isik on juriidiline isik, mis on looduderahuvides. Eraõiguslik juriidiline isik on täisühing, usaldusühing, osahing, aktsiaselts, ühistu, sihtasutus, mittetulundusühing ja -liit. Seaduses võib ette näha muid eraõiguslikke juriidilisi isikuid.

(2) Avalik-õiguslik juriidiline isik on juriidiline isik, mis on loodudseaduse alusel avalikes huvides.

(3) Riik ja kohalik omavalitsusüksus osalevad tsiviilõigussuhtesavalik-õigusliku juriidilise isikuna. Riik ja kohalik omavalitsusüksusteostavad juriidilise isiku tsiviilõigusi ja täidavad tsiviilkohustusi omaasutuste kaudu.

(4) Riigi ja kohaliku omavalitsusüksuse suhtes kohaldatakse juriidilise isiku kohta käivaid sätteid niivõrd, kui need ei ole vastuolus riigi egakohaliku omavalitsusüksuse olemusega.

§ 7. Tsiviilõigusvõime ja tsiviilteovõime

(1) Tsiviilõigusvõime (õigusvõime) on isiku võime omada tsiviilõigusija tsiviilkohustusi.

(2) Tsiviilteovõime (teovõime) on isiku võime oma tegudega omandadatsiviilõigusi ja võtta tsiviilkohustusi, samuti neid muuta ja lõpetada.

(3) Õigus- või teovõimet ei või piirata teisiti, kui seaduses sätestatud alustel ja korras. Õigus- või teovõimet piirav tehing on tühine.

2. peatükk FÜÜSILISED ISIKUD

1. jagu. Õigus- ja teovõime

§ 8. Füüsilise isiku õigusvõime

(1) Õigusvõime on igal füüsilisel isikul. Õigusvõime algab inimeseelusalt sündimisega ja lõpeb surmaga.

(2) Seaduses sätestatud juhtudel on inimloode õigusvõimeline alatesestamisest, kui laps sünnib elusana.

§ 9. Füüsilise isiku teovõime

(1) Teovõime on täisealisel isikul. Isik on täisealine, kui ta onsaanud 18-aastaseks.

(2) Kui seadus lubab abielluda enne 18-aastaseks saamist, saab alaealine teovõime abielu sõlmimise ajast. Abielu lõppemisel või kehtetukstunnistamisel põhjusel, mis ei ole seotud abiellumisega, ei kaota alaealineabiellumisega omandatud teovõimet.

§ 10. 7- kuni 18-aastase alaealise teovõime

(1) 7- kuni 18-aastasel alaealisel on piiratud teovõime. Tal on õigusteha tinguid seadusliku esindaja nõusolekul.

(2) 7- kuni 18-aastase alaealise poolt seadusliku esindaja nõusolekutatehtud tehing loetakse kehtivaks, kui ta täidab tehingu vahenditega, millemale selleks otstarbeks või vabaks kasutamiseks on andnud seaduslik esindajavõi viimase nõusolekul kolmas isik.

(3) Eestkostetasutus võib seadusliku esindaja nõusolekul anda vähemalt 15-aastasele alaealisele õiguse olla ettevõtjaks, kui seadus seda ei keela. Alaealine, kes on saanud õiguse olla ettevõtja, omab selleks vajalike tehingutegemiseks teovõimet, välja arvatud tehingud, mille tegemiseks seaduslikesindaja vajab eestkostetasutuse nõusolekut.

(4) Kui selleks on mõjuv põhjus, võib kohus seadusliku esindaja nõudelkäesoleva paragrahvi 3. lõikes nimetatud õiguse ära võtta.

§ 11. Teovõimetu alaealine

(1) Kuni 7-aastane alaealine on teovõimetu. Tema nimel teeb tehinguidseaduslik esindaja.

(2) Kuni 7-aastane alaealine võib iseseisvalt teha pisitehinguid.

§ 12. Isiku teovõime piiramine

(1) Kohus võib huvitatud isiku nõudel piirata teovõimet isikul, kes pillamise, alkohoolsete jookide või uimastava toimega ainete tarvitamiseta järjel paneb oma perekonna raskesse majanduslikku olukorda. Piiratudteovõimega isiku üle seatakse eestkoste.

(2) Teovõime piiramisel otsustab kohus, milliseid tehinguid võib piiratud teovõimega isik teha ainult eestkostja nõusolekul. Muid tehinguid teeb piiratud teovõimega isik iseseisvalt.

§ 13. Isiku teovõimetuks tunnistamine

(1) Kohus võib huvitatud isiku nõudel tunnistada teovõimetuks isiku, kes vaimuhaiguse või nõrgamõistuslikkuse tõttu kehvalt ei suuda oma tegudetähtsusest aru saada või neid juhtida. Tema üle seatakse eestkoste.

(2) Teovõimetuks tunnistatud isiku nimel teeb tehinguid tema eestkostja. Teovõimetuks tunnistamisel võib kohus otsustada, milliseid tehinguid võib teovõimetuks tunnistatud isik ise teha.

§ 14. Isiku teovõime taastamine

Isiku teovõime piiramise või teovõimetuks tunnistamise aluste äralangemiselt ühistab kohus isiku teovõime piiramise või teovõimetuks tunnistamise.

§ 15. Isiku otsusevõime

(1) Teovõime piires võib tehingu teha otsusevõimeline isik.

(2) Otsusevõimetu on isik, kes tehingu tegemise ajal ei saa aru oma teotähtsusest või ei suuda seda juhtida.

2. jagu. Sugulus ja hõimlus

§ 16. Otsejoones sugulus

Kui üks isik põlvneb teisest, on nad sugulased otsejoones. Otsejoonesugulased on ülenejad ja alanejad. Ülenejad sugulased on vanemad ja nende eellased, alanejad sugulased on lapsed ja nende järglased.

§ 17. Küljoones sugulus

Kui isikud põlvnevad samast isikust, kuid ei ole sugulased otsejoones, on nad sugulased küljoones.

§ 18. Laste omavaheline sugulus

(1) Lapsed, kellel on ühine isa ja ema, on vennad või õed. Lapsed, kellel on ühine isa, kuid erinevad emad, või ühine ema, kuid erinevad isad, on poolvennad või poolõed.

(2) Kui lapsed ei põlvne ühisest isast või emast, ei ole lapsedomavahel sugulased, kuigi nende vanemad on omavahel abielus.

§ 19. Lapsendajate ja lapsendatute sugulus

Lapsendatud ja nende alanejad sugulased loetakse lapsendajate ja nendesugulaste suhtes, samuti lapsendajad ja nende sugulased lapsendatute ja nende alanejate sugulaste suhtes võrdseks sugulastega.

§ 20. Hõimlus

(1) Abikaasa sugulased on teisele abikaasale ja tema sugulastele hõimlased.

(2) Hõimlus ei lõpe selle abielu lõppemisega, millest see on tekkinud.

3. jagu. Elukoht

§ 21. Elukoht ja selle muutmise

(1) Isiku elukoht on koht, kus inimene alaliselt või peamiselt elab.

(2) Kui seda kohta, kus inimene alaliselt või peamiselt elab, ei ole võimalik kindlaks teha, on elukohaks koht, millega inimene on isiklikult ja majanduslikult enam seotud.

(3) Kui 2. lõikes nimetatud tunnuste alusel võib isiku elukohaks lugeda mitut kohta, võib isik määrata, milline neist on tema elukoht. Kui isik ise ei ole oma elukohta määranud, võib huvitatud isik valida, millist neist kohtadest lugeda isiku elukohaks.

(4) Kui 1. ja 2. lõikes nimetatud tunnuste alusel võib isik elukohaks lugeda mitut kohta erinevates riikides, on elukoht riigis, mille kodanik isik on.

(5) Elukoht loetakse muutunuks, kui isik asub mujale elama sooviga oma elukohta muuta.

(6) Kui isiku elukohta ei saa kindlaks määrata, loetakse tema elukohaks igakordne viibimiskoht.

§ 22. Alaealise ja teovõimetu täisealise elukoht

- (1) Alaealise elukohaks on tema vanemate või eestkostja elukoht. Kui vanemad elavad lahus, on alaealise elukohaks selle vanema elukoht, kelle juurest elab.
- (2) Teovõimelise alaealise (§ 9 lg. 2) elukoht määratakse § 21 alusel.
- (3) Teovõimetu täisealise elukohaks loetakse eestkostja elukoht.

4. jagu. Isiklike õigustekaitse

§ 23. Au teotamine

- (1) Isikul on õigus nõuda kohtu korras au teotamise lõpetamist, tema auteotavate andmete ümberlukkamist, kui au teotaja ei tõenda nende vastavust tegelikkusele, samuti au teotamisega tekitatud moraalse ja varalise kahjuhüvitamist.
- (2) Kui tegelikkusele mittevastavaid andmeid on leitatud massiteabevahendis, tuleb need ümber lükata samas massiteabevahendis.
- (3) Dokument, mis sisaldab tegelikkusele mittevastavaid andmeid, tuleb välja vahetada.
- (4) Kui isiku au teotatud andmeid on leitatud 2. ja 3. lõikessätetest erineval viisil, määrab andmete ümberlukkamise viisi kohus.

§ 24. Eraelu kaitse

- (1) Isikul on õigus nõuda tema eraelu puutumatus rikkumise lõpetamist ning rikkumisega tekitatud moraalse ja varalise kahju hüvitamist.
- (2) Eraelu puutumatus rikkumiseks loetakse ilma seadusliku aluseta või isiku tahte vastaselt:
 - 1) isiku eluruumi sisenemist või kinnisasjal viibimist;
 - 2) isiku ja tema valduses olevate asjade läbiotsimist;
 - 3) isiku poolt või temale posti, telegraafi, telefoni või muul üldkasutataval viisil edastatavate sõnumite saladuse rikkumist, samuti isiku käsikirjade, kirjavahetuse, märkmete ja muude isiklike dokumentide või andmete kasutamist;
 - 4) isiku sidevahendite kaudu teabe saamist või nende töö katkestamist;
 - 5) isiku eraelu vaatluse all hoidmist;
 - 6) andmete kogumist isiku eraelu kohta.
- (3) Kohus võib tunnustada eraelu puutumatus rikkumiseks ka 2. lõikes nimetatuta tegevuse, millega seadusliku aluseta või isiku tahtvastaselt kahjustatakse tema eraelu.

§ 25. Isiku nime kaitse

- (1) Isik, kelle huve on kahjustatud tema nime kasutamisega, võib nõudanimes õigustamatu kasutamise lõpetamist, samuti sellega temale tekitatud moraalse ja varalise kahju hüvitamist.
- (2) Esimeses lõikes sätestatud kohaldatakse ka avalikult kasutatav varjunime kohta.

§ 26. Muude isiklike õiguste kaitse

Seaduses sätestatud juhtudel võib isik nõuda ka §-des 23–25 nimetatata isiklike õiguste rikkumise lõpetamist, samuti sellega tekitatud moraalse ja varalise kahju hüvitamist.

5. jagu. Teadmata kadunuks jasurnuks tunnistamine

1. jaotis. Teadmata kadunukstunnistamine

§ 27. Teadmata kadunuks tunnistamise alus

- (1) Isiku võib kohus huvitatud isiku nõudel tunnustada teadmata kadunuks, kui ühe aasta jooksul ei ole andmeid tema viibimiskoha kohta.
- (2) Kui ei ole võimalik kindlaks määrata äraolija kohta viimaste andmete saamise päeva, loetakse teadmata äraolemise alguseks viimaste andmetesaamise kuule järgnenud kuu esimene päev, kui aga ei ole võimalik seda kuudkindlaks määrata, siis järgmise aasta esimene päev.
- (3) Teadmata kadunuks võib tunnustada isiku, kelle elukoht või varaasukoht on Eestis.

§ 28. Teadmata kadunu vara valitsemine

(1) Teadmata kadunuks tunnistatud isiku vara valitsemiseks määrab kohushooldaja. Hooldaja on kohustatud heaperemehelikult vara valitsema ja tagamaselle säilimise, samuti andma sellest varast ülalpidamist isikule, kedateadmata kadunuks tunnistatu on seaduse järgi kohustatud ülal pidama, ningmaksma teadmata kadunu võlad.

(2) Huvitatud isiku nõudel võib kohus määrata äraolija varavalitsemiseks hooldaja ka enne isiku teadmata kadunuks tunnistamist.

(3) Hooldaja ei või võõrandada teadmata kadunule kuuluvat kinnisvara. Teadmata kadunuks tunnistatud isikule kuuluvat vallasvara võib hooldajavõõrandada ainult 1. lõikes nimetatud kohustuste täitmiseks.

(4) Teadmata kadunuks tunnistatud isikul säilib õigus teha tehinguidhooldaja valitseda antud varaga.

§ 29. Teadmata kadunuks tunnistamise tühistamine

Teadmata kadunuks tunnistatud isiku taasilmumisel või tema viibimiskoha kindlakstegemisel tühistab kohus isiku enda või huvitatud isiku nõudel tema teadmata kadunukstunnistamise.

§ 30. Vara vabastamine valitsemise alt

(1) Isiku teadmata kadunuks tunnistamise tühistamisel, samuti teadmatakadunu surma või surnuks tunnistamise korral vabastab kohus tema vara hooldajavalitsemise alt.

(2) Hooldaja on kohustatud taasilmunud teadmata kadunuks tunnistatud isikule, tema surma või surnuks tunnistamise korral aga pärijale varavalitsemisest aru andma.

2. jaotis. Surnuks tunnistamine

§ 31. Surnuks tunnistamise alused ja tagajärjed

(1) Isiku, kelle elukoht või vara asukoht on Eestis, võib kohushuvitatud isiku nõudel surnuks tunnistada, kui viie aasta jooksul ei oleandmeid, et ta on elus. Kui ei ole võimalik kindlaks määrata isiku kohtaviimaste andmete saamise päeva, kohaldatakse § 27 2. lõikessätetstatut.

(2) Kui isik jäi teadmata kadunuks olukorras, mis oli ohtlik elule võimis annab alust eeldada tema hukkumist õnnetusjuhtumi tagajärjel, võib kohustema surnuks tunnistada kuue kuu möödumisel teadmata kadunuks jäämisest.

(3) Teises lõikes nimetatud aluse puudumisel võib seoses sõjategevusegategadmata kadunuks jäänud isiku surnuks tunnistada, kui andmed tema elusolekukohta puuduvad kahe aasta jooksul sõjategevuse lõppemisest.

(4) Isiku surnuks tunnistamisel on samad õiguslikud tagajärjed kuitegeliku surma korral, kui seadusest ei tulene teisiti.

§ 32. Surnuks tunnistamise kord

(1) Pärast surnuks tunnistamise avalduse saamist avaldab kohusüleriigilises päevalehes teate, milles kutsub üles igäüht andma andmeid isikukohta, kelle surnuks tunnistamist taotletakse.

(2) Kohus ei tunnista isikut surnuks, kui kuue kuu jooksul teateavaldamisest saabuavad andmed, mis tõendavad, et isik on elus.

§ 33. Surmapäev

(1) Surnuks tunnistatud isiku surmapäevaks loetakse tema kohta viimasteandmete saamise päeva. Kui seda päeva ei ole võimalik kindlaks määrata, kohaldatakse § 27 2. lõikes sätetstatut.

(2) Juhul kui surnuks tunnistatakse isik, kes jäi teadmata kadunuksolukorras, mis oli ohtlik tema elule või mis annab alust eeldada tema hukkumistõnnetusjuhtumi tagajärjel, võib kohus tunnistada selle isiku surmapäevaks temaeeldatava hukkumise päeva.

(3) Kui 2. lõikes nimetatud õnnetusjuhtumi tagajärjel jäi kadunuksmitu isikut ja nende tegelikkus surmaaega ei ole võimalik määrata, loetakse, etnad on surnud ühel ajal.

§ 34. Surnukstunnistatud isiku taasilmumine

(1) Surnukstunnistatud isiku taasilmumisel taastuvad kõik tema õigusedja kohustused, kui see ei ole vastuolus seadusega, nende õiguste ja kohustusteolemusega ega riku kolmandate isikute heauskselt omandatud õigusi.

(2) Surnukstunnistatud isiku taasilmumisel või tema elusolekukindlakstegemisel tühistab kohus isiku enda või huvitatud isiku avalduse põhjaltema surnuks tunnistamise.

(3) Pärijale pärast isiku surnuks tunnistamist üeläinud vara võibtaasilmunud isik pärast surnuks tunnistamise tühistamist välja nõuda. Varapuudumisel võib nõuda selle väärtuse hüvitamist alusetu rikastumise sätetejärgi.

(4) Pärast surnuks tunnistamise tühistamist võib taasilmunud isik nõudavara tagastamist või vara puudumisel selle väärtuse hüvitamist isikult, kelleletema vara pärast surnuks tunnistamist on üle läinud, kui see isik varaomandades teadis või pidi teadma, et surnukstunnistatud isik on elus.

§ 35. Surmakuupäeva muutmine

(1) Kohus võib huvitatud isiku nõudel muuta surnukstunnistatud isikusurmakuupäeva, kui pärast isiku surnuks tunnistamist on teatavaks saanud isikutegelik surmaaeg.

(2) Kui kohus tuvastab, et surnukstunnistatud isik on surnud teiselajal, kui surnuks tunnistamise otsuses märgitud, võivad isikud, kes onpärijateks isiku tegelikul surmaaajal, nõuda vara tagastamist või selle väärtusehüvitamist § 34 3. ja 4. lõikes sätestatu alusel.

3. peatükk JURIIDILISED ISIKUD

§ 36. Juriidilise isiku õiguslik alus

Juriidilise isiku võib asutada teatud liiki juriidilise isiku kohta käivaseaduse alusel või otse selle juriidilise isiku kohta käiva seadusega.

§ 37. Juriidilise isiku õigusvõime

(1) Õigusliku üksusena korraldatud isikute ühendus, samuti erisihitudetaotlemiseks määratud iseseisev sihtasutus omandab juriidilise isiku õigusvõimeseaduses ettenähtud registrisse kandmisega, kui seadus ei sätesta teisiti.

(2) Asutamisel oleva eraõigusliku juriidilise isiku õigusvõime tekibseaduses ettenähtud registrisse kandmisest.

(3) Avalik-õigusliku juriidilise isiku ja seaduses sätestatud juhtudeleraõigusliku juriidilise isiku õigusvõime tekib seaduses sätestatud ajast.

(4) Registreisse ei kanta asutamisel olevat juriidilist isikut, mille eesmärgkon vastuolus seaduse, põhiseadusliku korra või heade kommetega.

(5) Juriidiline isik võib omada kõiki tsiviilõigusi ja -kohustusi, välja arvatud neid, mis on omased ainult inimesele. Seadus võib juriidiliseisiku õigusvõimet piirata.

(6) Avalik-õiguslik juriidiline isik ei või omada tsiviilõigusi ja -kohustusi, mis on vastuolus tema eesmärgiga.

§ 38. Juriidilise isiku teovõime

Juriidilise isiku teovõime on võime oma esindaja tegudega omandadaõigusvõime piires tsiviilõigusi ja võtta tsiviilkohustusi, samuti neid muuta jalõpetada.

§ 39. Juriidilise isiku põhikiri

(1) Juriidilisel isikul on põhikiri või seaduses sätestatud juhtudelühinguleping.

(2) Seaduses sätestatud juhtudel võib juriidiline isik tegutsedaseaduse alusel põhikirja või ühingulepinguta.

§ 40. Juriidilise isiku asukoht

Juriidilise isiku asukohaks on koht, kus asub tema juhatus või juhatustasendav organ, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

§ 41. Juriidilise isiku nimi

(1) Juriidilisel isikul on nimi, mis peab teda eristama teistestisikutest.

(2) Juriidiline isik, kelle huve on kahjustatud tema nime kasutamisega, võib nõuda nime õigustamatu kasutamise lõpetamist, samuti sellega tekitatudvaralise kahju hüvitamist.

§ 42. Au teotamine

(1) Juriidilisel isikul on õigus nõuda kohtu korras au teotamiselõpetamist, tema au teotavate andmete ümberlükkamist, kui au teotaja ei tõendanende vastavust tegelikkusele, samuti au teotamisega tekitatud varalise kahjuhüvitamist.

(2) Au teotavate andmete ümberlükkamine toimub § 232.–4. lõikes sätestatud korras.

(3) Esimeses lõikes sätestatud ei kohaldata riigi ja kohalikuomavalitsusüksuse suhtes, samuti muudel seaduses ettenähtud juhtudel.

§ 43. Juriidilise isiku seadusjärgne esindus

Juriidilise isiku seaduslik esindaja on juhatus või seda asendav organ, kuiseaduses ei ole sätestatud teisiti.

§ 44. Juriidilise isiku organid

(1) Eraõigusliku juriidilise isiku organid on üldkoosolek ja juhatus, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

(2) Avalik-õigusliku juriidilise isiku organid sätestatakse seaduses.

(3) Juriidilise isiku organi pädevus määratakse seaduse, põhikirja või ühingulepinguga.

(4) Juriidilise isiku juhatuse või seda asendava organi liikmeks võibolla üksnes teovõimeline isik, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

§ 45. Juriidilise isiku vastutus

(1) Juriidiline isik vastutab oma kohustuste eest oma varaga.

(2) Seaduses sätestatud juhtudel vastutavad juriidilise isiku liikmed või osanikud juriidilise isiku kohustuste eest täiendavalt oma varaga.

§ 46. Juriidilise isiku organi vastutus

(1) Juhatuse või seda asendava organi liikmed, kes on oma kohustusetäitmata jätmise või mittenõuetekohase täitmise süüliselt kahju tekitanud sellele juriidilisele isikule, vastutavad juriidilise isiku ees solidaarselt.

(2) Juhatuse või seda asendava organi liikmed, kes on oma kohustusetäitmata jätmise või mittenõuetekohase täitmise süüliselt kahju tekitanud sellele juriidilise isiku võlausaldajale, vastutavad solidaarselt võlausaldajaees, kui juriidilise isiku varast ei jätku võlausaldaja nõude rahuldamiseks.

§ 47. Juriidilise isiku kestus

(1) Juriidiline isik asutatakse määramata tähtajaks, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

(2) Juriidilise isiku lõpetamine toimub vabatahtlikult või kohtuotsusega (sundlõpetamine).

(3) Juriidilise isiku pankroti korral lõpetatakse juriidiline isik pankrotiseaduses sätestatud korras.

§ 48. Vabatahtliku lõpetamise alused

Juriidiline isik lõpetatakse:

- 1) üldkoosoleku või muu pädeva organi otsusel;
- 2) isiku või asutuse otsusel, kellele seaduses on antud õigus lõpetada avalik-õiguslik juriidiline isik;
- 3) seaduses, põhikirjas või ühingulepingus seatud eesmärgi saavutamisel;
- 4) tähtaja saabumisel, kui juriidiline isik on asutatud tähtajaliselt;
- 5) muul seaduse, põhikirja või ühingulepinguga ettenähtud alusel.

§ 49. Sundlõpetamise alused

Juriidiline isik lõpetatakse kohtuotsusega seadusega selleks õigustatud isiku või asutuse, samuti muu huvitatud isiku nõudel, kui juriidilise isikueesmärk või tegevus on vastuolus seaduse, põhiseadusliku korra või headekommetega, samuti muul seaduses sätestatud alusel.

§ 50. Likvideerimine

(1) Juriidilise isiku lõpetamisel toimub selle likvideerimine (likvideerimismenetlus), kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

(2) Likvideerimise korraldavad likvideerijad. Vabatahtlikulikvideerimise korral on likvideerijateks juhatuse või seda asendava organiliikmed, kui seaduse, põhikirja või ühingulepinguga ei ole ette nähtud teisiti. Sundlõpetamise korral määrab likvideerijad kohus.

(3) Likvideerijatel on juhatuse või seda asendava juhtorgani õigused jakohustused, mis ei ole vastuolus likvideerimise eesmärgiga.

(4) Likvideerijad lõpetavad juriidilise isiku tegevuse, nõuavad sissevõlad, müüvad vara, rahuldavad võlausaldajate nõuded ja annavad pärastvõlausaldajate nõuete rahuldamist allesjäänud vara isikutele, kes on selleksõigustatud seaduse, põhikirja või ühingulepingu kohaselt.

(5) Likvideerijad võivad teha ainult neid tehinguid, mis on vajalikud juriidilise isiku likvideerimiseks.

(6) Likvideerimismenetluses peab juriidilise isiku nimele lisamamärkuse «likvideerimisel».

§ 51. Likvideerimisteade ja nõuete esitamine

(1) Likvideerijad avaldavad viivitamatult teate juriidilise isikulikvideerimismenetlusest ajalehes ja Riigi Teataja Lisas.

(2) Teada olevatele võlausaldajatele peavad likvideerijad likvideerimisteate saatma.

(3) Likvideerimisteates tuleb märkida, et võlausaldajad esitaksid nõuded nelja kuu jooksul.

§ 52. Nõuete rahuldamine

(1) Kui teada olev võlausaldaja ei ole nõuet esitanud, deponeeritakse temale kuuluv raha.

(2) Kui võlausaldaja nõude tähtaeg ei ole saabunud ja võlausaldaja eivõta täitmist vastu, deponeeritakse temale kuuluv raha.

(3) Pärast võlausaldajate nõuete rahuldamist ja raha deponeerimist võib allesjäänud vara õigustatud isikutele välja jagada ühe aasta möödumisel likvideerimisteate avaldamisest.

§ 53. Pankrotiavalduse esitamine

Kui likvideeritava juriidilise isiku varast ei jätku võlausaldajate kõiginõuete rahuldamiseks, peavad likvideerijad esitama pankrotiavalduse.

§ 54. Juriidilise isiku lõpp

(1) Pärast võlausaldajate nõuete rahuldamist, raha deponeerimist ja allesjäänud vara õigustatud isikutele väljajagamist esitavad likvideerijad avalduse eraõigusliku juriidilise isiku registrist kustutamiseks.

(2) Eraõigusliku juriidilise isiku registrist kustutamisel juriidiline isik lõpeb.

(3) Avalik-õiguslik juriidiline isik lõpeb seaduses sätestatud ajal.

§ 55. Dokumentide säilitamine

(1) Lõppenud juriidilise isiku dokumendid antakse hoiule likvideerijale või kolmandale isikule. Dokumente säilitatakse kümme aastat, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

(2) Kui juriidiline isik oli kantud registrisse, kantakse registrissedokumentide hoidja nimi ja elukoht või asukoht.

§ 56. Ühinemine, jagunemine ja ümberkujundamine

(1) Juriidiliste isikute ühinemine ja jagunemine on lubatud ainult seaduses sätestatud juhtudel.

(2) Juriidilise isiku võib ümber kujundada teist liiki juriidiliseks isikuks ainult seaduses sätestatud juhtudel.

§ 57. Seaduse kohaldamine

Kui §-s 36 nimetatud seadustes on juriidilistele isikutele kehtestatud II osa 3. peatükist erinevad sätted, kohaldatakse nende seadustesätteid.

III osa TSIVIILÕIGUSTE JA -KOHUSTUSTE TEKKIMINE, MUUTMINE JA LÕPPEMINE

4. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 58. Tsiviilõiguste ja -kohustuste tekkimise alused

(1) Tsiviilõigused ja -kohustused tekivad seaduses sätestatud sündmustest, tehingutest ja muudest õigustoimingutest, samuti õigusvastastesttegudest. Tsiviilõigused ja -kohustused tekivad ka õigustoimingutest, mis küll ei ole seaduses sätestatud, kuid mis ei ole vastuolus tsiviilseaduse sisu jamõttega.

(2) Õigustoiming on õigusliku tähendusega õiguspärane tegu.

§ 59. Õigusjärglus

(1) Tsiviilõigused ja -kohustused võivad üle minna ühelt isikult teisele (õigusjärglus), kui need seaduse järgi või oma olemuselt ei ole isikulahutamatu seotud.

(2) Seaduses sätestatud juhtudel võivad isikuga lahutamatu seotud õigused üle minna ühelt isikult teisele.

(3) Õigusjärgluse aluseks on tehing, seadus või muu õigusakt.

5. peatükk TEHINGUD

1. jagu. Üldsätted

§ 60. Tehingu mõiste

(1) Tehing on õigustoiming, mis on suunatud tsiviilõiguste ja -kohustuste tekitamisele, muutmisele või lõpetamisele.

(2) Tehingud on ühepoolsed ja kahe- või mitmepoolsed (lepingud).

§ 61. Tahe ja tahteavaldus

(1) Tehingus on oluline isiku tahe, mis on väljendatud tahteavalduses.

(2) Tahe peab olema kujunenud tegelikke asjaolusid teades ja neistõiget ettekujutust omades.

(3) Tahteavaldus peab vastama isiku vabalt kujunenud tegelikule tahtele. Tahteavalduse vastavust tahtele eeldatakse.

(4) Tahteavaldust ei loeta isiku tahtega vastuolus olevaks, kui isiktegelikult ei tahtnud seda, mida avaldas, jättes teadlikult tegeliku tahte avaldamata.

§ 62. Otsene ja kaudne tahteavaldus

(1) Tahteavaldus võib olla väljendatud otseselt või kaudselt.

(2) Otsene on tahteavaldus, milles otseselt avaldub tehingu tegemistahe, mis võib väljenduda kõnes, kirjas või märkides, millel on sõnadetähendus.

(3) Kaudne on tahteavaldus, mis väljendub teos, millest võib järeldada tehingu tegemise taht.

§ 63. Vaikimine tahteavaldusena

Vaikimist loetakse tahteavalduseks, kui see on ette nähtud seaduses võipoolte kokkuleppega.

§ 64. Tehingu tõlgendamine

(1) Tehingu tõlgendamisel lähtutakse tehingu teinud isikute tegelikust tahtest, kui tehingu sisust ei tulene teisiti.

(2) Tehingu tõlgendamisel eelistatakse tõlgendust, mille kohaselt tehing jääb kehtima võimalikult suuremas ulatuses.

(3) Kahtluse korral tõlgendatakse tehingut kohustatud isiku kasuks.

§ 65. Muu õigustoiming

Tehingu kohta käivaid sätteid kohaldatakse ka õigustoimingu suhtes, mis ei ole tehing, kui seadusest ei tulene teisiti.

2. jagu. Tehingu kehtetus

§ 66. Tühine tehing

- (1) Tehing, mis on vastuolus põhiseadusliku korra või heade kommetega, on tühine.
- (2) Seadusega vastuolus olev tehing on tühine, välja arvatud, kuiseadust ei ole oluliselt rikutud.
- (3) Tühine tehing on kehtetu algusest peale.
- (4) Tühist tehingut ei pea täitma.
- (5) Tühise tehingu järgi saadu peavad pooled tagastama, selle võimatusekorral aga hüvitama saadu rahas.

§ 67. Vaieldav tehing

- (1) Vaieldav on tehing, mille kohus võib huvitatud isiku nõudel seadusessätetatud alustel kehtetuks tunnistada. Kuni tehingu kehtetuks tunnistamisenivõib pool nõuda vaieldava tehingu täitmist.
- (2) Kui kohus on tunnistanud vaieldava tehingu kehtetuks, loetakse seekehtetuks algusest peale. Kehtetuks tunnistatud tehingu järgi saadu peavad pooled tagastama, selle võimatuse korral aga hüvitama saadu rahas.
- (3) Vaieldava tehingu kehtetuks tunnistamist ei saa nõuda, kui isik, kes on õigustatud tehingut vaidlustama, on tehingu heaks kiitnud.

§ 68. Tehingu ühe osa kehtetus

Tehingu ühe osa kehtetus ei too kaasa teiste osade kehtetust, kui võibeeldada, et tehing oleks tehtud ka kehtetu osata.

§ 69. Näilik tehing

- (1) Näilik on tehing, mille pooled on teinud kavatsuseta luuaõiguslikke tagajärgi.
- (2) Näilik tehing on tühine.
- (3) Näiliku tehingu järgi saadud vara üleminekul heausksele omandajale loetakse see üleläänuks õiguslikul alusel.

§ 70. Teeseldud tehing

- (1) Teeseldud on tehing, mille pooled on teinud teise tehinguvarjamiseks, mida tegelikult teha taheti. Tehing, mida tegelikult teha taheti, on varjatud tehing.
- (2) Teeseldud tehing on tühine.
- (3) Varjatud tehingu suhtes kohaldatakse selle tehingu kohta käivaid sätteid.

§ 71. Eksimus

- (1) Eksimus on tegelike asjaolude mitteteadmine või ebaõige ettekujutusneist.
- (2) Tehing on tehtud olulise eksimuse mõjul, kui tegelike asjaolude teadmisel või neist õige ettekujutuse omamisel ei oleks tehingut tehtud või oleks tehing tehtud teistel tingimustel.
- (3) Oluliseks eksimuseks ei ole seaduse mittetundmine ega ebaõige ettekujutus tulevikus saabuvate asjaolude suhtes.
- (4) Olulise eksimuse mõjul tehtud tehingu tunnistab kohus kehtetuks isiku nõudel. Tehingu kehtetuks tunnistamise hagi aegumistähtaeg on kuus aastat, mil isik sai teada eksimusest või pidi sellest teada saama, kuid mitte pikem kui viis aastat tehingu tegemisest.
- (5) Olulise eksimuse mõjul tehtud tehingut ei tunnistata kohus kehtetuks, kui teine pool nõustub mõistma tehingut nii nagu eksinud pool.
- (6) Olulise eksimuse mõjul tehtud tehingu kehtetuks tunnistamisel kohaldatakse § 67 2. lõikes sätestatud.
- (7) Isik, kelle nõudel eksimuse mõjul tehtud tehing on kehtetuks tunnistatud, on kohustatud hüvitama teisele poolele kahju. Kahju ei tule hüvitada, kui teine pool teadis eksimusest või pidi sellest teadma.
- (8) Isik, kelle nõudel eksimuse mõjul tehtud tehing on kehtetuks tunnistatud, võib nõuda teiselt poolelt kahju hüvitamist, kui ta tõendab, et eksimus leidis aset teise poole süül. See õigus on isikul ka siis, kui ta ei nõua tehingu kehtetuks tunnistamist.

§ 72. Pettus

- (1) Pettus on isiku poolt teise isiku tahtlik eksimusse viimine või eksimuses hoidmine, et kallutada teda tehingut tegema.
- (2) Pettuse mõjul tehtud tehingu tunnistas kohus petetud poole nõudelkehtetuks. Tehingu kehtetuks tunnistamise hagi aegumistähtaeg on üks aastaajast, mil isik pettusest teada sai või pidi sellest teada saama, kuid mittepikem kui 10 aastat tehingu tegemisest.
- (3) Kui petnud on kolmas isik, võib pettuse mõjul tehingu teinud poolnõuda tehingu kehtetuks tunnistamist, kui teine pool pettusest teadis või piditeadma. Kui teine pool pettusest ei teadnud ega pidanud teadma, võib pettusemõjul tehingu teinud pool nõuda tehingu kehtetuks tunnistamist § 71alusel.
- (4) Pettuse mõjul tehtud tehingu kehtetuks tunnistamisel kohaldatakse § 67 2. lõikes sätestatud.
- (5) Isik, kelle nõudel pettuse mõjul tehtud tehing on kehtetukstunnistatud, võib nõuda petjalt kahju hüvitamist. See õigus on isikul ka siis, kui ta ei nõua tehingu kehtetuks tunnistamist. Kui petjaks on kolmas isik ja tehinguteine pool pettusest teadis või pidi teadma, vastutavad nad solidaarselt.

§ 73. Sund

- (1) Sund on vägivalda kasutamine, vabaduse võtmine või tegelik ähvarduskasutada vägivalda, võtta vabadus, hävitada vara või avaldada häbistavaid andmeid eesmärgiga kallutada isikut tehingut tegema.
- (2) Ähvardus on õiguslikult arvestatav, kui see ähvardatava ja ähvardaja omadusi ja olukorda arvestades paistab küllaldaselt põhjendatud.
- (3) Sunni mõjul tehtud tehingu tunnistas kohus kehtetuks kannatanud poole nõudel. Tehingu kehtetuks tunnistamise hagi aegumistähtaeg on viis aastat sunni lõppemisest.
- (4) Sunni mõjul tehtud tehingu kehtetuks tunnistamisel kohaldatakse § 67 2. lõikes sätestatud.
- (5) Isik, kelle nõudel sunni mõjul tehtud tehing on kehtetuks tunnistatud, võib nõuda isikult, kes teda sundis, kahju hüvitamist. See õigus on isikul ka siis, kui ta ei nõua tehingu kehtetuks tunnistamist. Kui sundijaks on kolmas isik ja tehingu teine pool sunnist teadis või pidi teadma, vastutavad nadsolidaarselt.

§ 74. Raskete asjaolude kokkusattumine

- (1) Tehingu, mille tegemisel üks pool kasutas ära, et füüsiline isikoli sunnitud tegema tehingu raskete asjaolude kokkusattumise mõjul talleäärmiselt ebasoodsatel tingimustel, tunnistas kohus kannatanud poole nõudelkehtetuks.
- (2) Raskete asjaolude kokkusattumise mõjul tehtud tehingu kehtetukstunnistamisel kohaldatakse § 67 2. lõikes sätestatud.
- (3) Isik, kelle nõudel raskete asjaolude kokkusattumise mõjul tehtud tehing on kehtetuks tunnistatud, võib nõuda teiselt poolelt kahju hüvitamist. See õigus on isikul ka siis, kui ta ei nõua tehingu kehtetuks tunnistamist.

§ 75. Teovõimetu alaealise tehing

- (1) Kuni 7-aastase alaealise enda tehtud tehing on tühine, väljaarvatud pisitehing.
- (2) Teovõimetu alaealise tehtud tühise tehingu suhtes kohaldatakse § 66 4. ja 5. lõikes sätestatud.
- (3) Tehingu teovõimeline pool on kohustatud hüvitama teisele poolele kahju, kui ta teadis või pidi teadma, et teine pool on teovõimetu.
- (4) Tehingu, mille teovõimetu alaealise seaduslik esindaja on teinud teovõimetu alaealise nimel eestkostetasutuse eelneva nõusolekuta, kui seadusekohaselt võis tehingu teha ainult eestkostetasutuse nõusolekul, tunnistas kohushüvitatud isiku nõudel kehtetuks.
- (5) Eestkostetasutus võib 4. lõikes nimetatud tehingu heaks kiita § 76 6. lõikes sätestatud korras, kui seda taotleb seaduslik esindajavõi tehingu teine pool.

§ 76. Piiratud teovõimega isiku tehing

- (1) Tehingu, mille piiratud teovõimega alaealine isik on teinud seadusliku esindaja nõusolekuta, kui seaduse kohaselt võis seda teha ainult seadusliku esindaja nõusolekul, tunnistab kohus huvitatud isiku nõudel kehtetuks, kui teine pool teadis või pidi teadma, et tegi tehingu alaealisega.
- (2) Tehingu, mille piiratud teovõimega täisealine isik tegi eestkostjanõusolekuta, kui kohtuotsuse kohaselt (§ 12 lg. 2) võis seda teha ainult eestkostja nõusolekul, tunnistab kohus huvitatud isiku nõudel kehtetuks, kui tehingu teine pool teadis või pidi teadma, et piiratud teovõimega isikul ei olnud õigus seda tehingu iseseisvalt teha.
- (3) Tehingu, mille piiratud teovõimega isik tegi eestkostetasutuseeelneva nõusolekuta, kui seaduse kohaselt võis tehingut teha ainult eestkostetasutuse nõusolekul, tunnistab kohus huvitatud isiku nõudel kehtetuks.
- (4) Seaduslik esindaja võib piiratud teovõimega isiku poolt temanõusolekuta tehtud tehingu heaks kiita.
- (5) Eestkostetasutus võib piiratud teovõimega isiku poolteestkostetasutuse eelneva nõusolekuta tehtud tehingu heaks kiita 6. lõikes sätestatud korras, kui seda taotleb seaduslik esindaja või tehingu teine pool.
- (6) Kui tehingu teine pool heakskiitu taotleb, peab seaduslik esindajakahe nädala jooksul otsustama, kas ta tehingu heaks kiidab. Kui seaduslikesindaja tehingut kahe nädala jooksul heaks ei kiida, loetakse, et tehing tehtiseadusliku esindaja nõusolekuta. Kirjalik heakskiit asendab seadusliku esindajanõusoleku tehingu tegemiseks.
- (7) Kui alaealine teovõimeliseks saamisel kiidab 1. lõikes nimetatud tehingu heaks, asendab see seadusliku esindaja nõusoleku.
- (8) Piiratud teovõimega isiku tehtud tehingu kehtetuks tunnistamisel kohaldatakse § 67 2. lõikes sätestatud.
- (9) Huvitatud isik, kelle nõudel piiratud teovõimega isiku tehtud tehing on kehtetuks tunnistatud, võib nõuda teovõimeliselt poolelt kahjuhüvitamist. See õigus on huvitatud isikul ka siis, kui ta ei nõua tehingukehtetuks tunnistamist.

§ 77. Teovõimetuks tunnistatud isiku tehing

- (1) Teovõimetuks tunnistatud isiku tehtud tehing on tühine, väljaarvatud tehing, mida kohus on lubanud teovõimetuks tunnistatul teha.
- (2) Teovõimetuks tunnistatud isiku tehingu suhtes kohaldatakse § 66 4. ja 5. lõikes sätestatud.
- (3) Tehingu teovõimeline pool on kohustatud hüvitama teisele poolele kahju, kui ta teadis või pidi teadma, et teine pool on teovõimetu.

§ 78. Seaduslikule esindajale keelatud tehing

Tehing, mille tegemine isiku seaduslikule esindajale on seadusega keelatud, on tühine.

§ 79. Otsusevõimetu isiku tehing

- (1) Otsusevõimetu isiku tehtud tehingu tunnistab kohus selle isiku võitehingu teise poole nõudel kehtetuks, kui nõue on esitatud kolme aasta jooksul tehingu tegemisest.
- (2) Otsusevõimetuna tehingu teinud isik võib selle tehinguotsusevõimelisena heaks kiita.
- (3) Kui tehingu teine pool heakskiitu taotleb, peab otsusevõimetu tehingu teinud isik kahe nädala jooksul otsustama, kas ta tehingu heaks kiidab. Kui heakskiit järgneb kahe nädala jooksul, ei saa tehingut otsusevõimetusetõttu kehtetuks tunnistada. Hilisem heakskiit ei loo õiguslikke tagajärgi.
- (4) Otsusevõimetu isiku tehtud tehingu kehtetuks tunnistamisel kohaldatakse § 67 2. lõikes sätestatud.
- (5) Otsusevõimeline pool on kohustatud otsusevõimetule poolele tehingukehtetuks tunnistamisel hüvitama kahju, kui otsusevõimeline pool teadis või pidi teadma, et teine pool oli tehingu tegemise ajal otsusevõimetu.

§ 80. Juriidilise isiku õigusvõimet ületav tehing

- (1) Tehingu, mille juriidiline isik on teinud õigusvõimet ületades, tunnistab kohus huvitatud isiku nõudel kehtetuks.
- (2) Kui 1. lõikes nimetatud tehing on tunnistatud kehtetuks, kohaldatakse § 67 2. lõikes sätestatud.
- (3) Isik, kelle nõudel 1. lõikes nimetatud tehing on tunnistatud kehtetuks, võib nõuda õigusvõimet ületanud juriidiliselt isikult kahjuhüvitamist.

3. jagu. Tingimuslikud tehingud

§ 81. Edasilükkava või äramuutva tingimusega tehing

- (1) Tingimuslik on tehing, mis on tehtud edasilükkava või äramuutvatingimusega.
- (2) Tehing on tehtud edasilükkava tingimusega, kui tehingugakindlaksmääratud õiguste ja kohustuste tekkimine seati sõltuvusse asjaolust, mille kohta ei ole teada, kas ta saabub või ei saabu.
- (3) Tehing on tehtud äramuutva tingimusega, kui tehingugakindlaksmääratud õiguste ja kohustuste lõppemine seati sõltuvusse asjaolust, mille kohta ei ole teada, kas ta saabub või ei saabu.

§ 82. Mitme edasilükkava või äramuutva tingimusega tehing

Kui tehinguga on kindlaks määratud mitu omavahel seotud edasilükkavat või äramuutvat tingimust, siis on tehinguga kindlaksmääratud õiguste ja kohustustetekkimiseks või lõppemiseks vajalik kõigi tingimuste saabumine. Kui tingimused on määratud alternatiivselt, on vajalik vähemalt ühe tingimuse saabumine.

§ 83. Tingimuse saabumise takistamine või sellele kaasaaitamine

- (1) Kui pool, kellele tingimuse saabumine ei ole kasulik, takistab tingimuse saabumist pahatahtlikult, loetakse tingimus saabunuks.
- (2) Kui tingimuse saabumisele pahatahtlikult aitas kaasa pool, kellele tingimuse saabumine on kasulik, loetakse, et tingimus ei ole saabunud.

§ 84. Õiguste ja kohustuste tekkimise või lõppemise aeg

- (1) Edasilükkava tingimusega tehtud tehingu puhul tekivad ja äramuutvatingimusega tehtud tehingu puhul lõpevad tehinguga kindlaksmääratud õigused ja kohustused tingimuse saabumisel, kui tehinguga ei ole ette nähtud teisiti.
- (2) Kui tehinguga on ette nähtud, et tingimuse saabumisel tekivad või lõpevad tehinguga kindlaksmääratud õigused ja kohustused kindlaksmääratud ajal enne tingimuse saabumist, peavad pooled tingimuse saabumisel täitma lepingust tulenevaid kohustusi tehinguga kindlaksmääratud ajast alates.

§ 85. Hõljumisaeg

- (1) Hõljumisaeg on ajavahemik tehingu tegemisest kuni edasilükkavatingimuse saabumiseni. Hõljumisajal:
 - 1) ei või õigustatud isik nõuda kohustuse täitmist;
 - 2) ei või kohustatud isik teha midagi, mis võib tingimuse saabumisel kohustuse täitmist takistada;
 - 3) võib õigustatud isik nõuda kohustatud isikult tagatist, kui on alustarvata, et viimane ei suuda tehingust tulenevat kohustust täita.
- (2) Esimeses lõikes sätestatud kohaldatakse ka siis, kui tehing ei ole tehtud edasilükkava tingimusega, kuid tehingust tulenevate õiguste ja kohustustetekkimise aeg erineb tehingu tegemise ajast.

§ 86. Kahju hüvitamine

Õigustatud isik võib pärast edasilükkava tingimuse saabumist kohustatud isikult nõuda viimase süül hõljumisajal tekkinud kahju hüvitamist.

§ 87. Tingimuse saabumata jäämine

- (1) Kui edasilükkav tingimus jääb saabumata, loetakse, et tingimuslik tehingut ei ole tehtud. Sel juhul on õigustatud isik kohustatud § 851. lõike 3. punkti alusel antud tagatise tagastama.
- (2) Kui äramuutv tingimus jääb saabumata, jäävad tehingust tulenevad õigused ja kohustused kehtima, nagu oleks tehing tehtud äramuutva tingimusega.

§ 88. Võimatu tingimus

- (1) Võimatu on tingimus, mille kohta tehingu tegemise ajal on teada, etta kindlasti ei saabu.
- (2) Kui pooled seadsid tehinguga kindlaksmääratud õiguste või kohustuste tekkimise sõltuvusse võimatust tingimusest, on tehing tühi.
- (3) Kui pooled seadsid tehinguga kindlaksmääratud õiguste või kohustuste lõppemise sõltuvusse võimatust tingimusest, loetakse tehing tehtuks äramuutva tingimusega.

§ 89. Seadusvastane tingimus

(1) Kui tehingus sisalduv edasilükkav tingimus on vastuolus seaduse, heade kommete või põhiseadusliku korraga, on tehing tühine.

(2) Kui pooled seadsid tehinguga kindlaksmääratud õiguste ja kohustustelõppemise sõltuvusse seaduse, põhiseadusliku korra või heade kommetegavastuolus olevast tingimusest, loetakse tehing tehtuks äramuutva tingimusega.

§ 90. Paratamatu tingimus

(1) Paratamatu on tingimus, mille kohta on kindlalt teada, et seetäitub.

(2) Paratamatu tingimusega tehtud tehingut ei loeta tingimuslikuks.

4. jagu. Tehingu vorm

§ 91. Tehingu vormi vabadus

(1) Pooled võivad tehingu teha mis tahes vormis või kokku leppida, misvormis tuleb tehing teha, kui seaduses ei sätestata tehingu kohustuslikkuvormi.

(2) Pooled võivad teha tehingu notariaalselt tõestatud vormis ka siis, kui seaduses on sätestatud tehingu kohustuslik lihtkirjalik vorm või seaduses ei ole tehingu kohustuslikku vormi sätestatud.

(2) Kui pooled on teinud tehingu teatud vormis või tehingu vormis kokkuleppinud, kehtivad selle vormi kohta seaduses sätestatud nõuded.

(3) Tehingut saab muuta samas vormis, milles on tehing tehtud. Suuliselt tehtud tehingut võib muuta ka kirjalikus vormis, lihtkirjalikusvormis tehtud tehingut võib muuta ka notariaalselt tõestatud vormis.

§ 92. Kirjalik vorm

(1) Kirjalik tehing on lihtkirjalik või notariaalselt tõestatud.

(2) Kirjalikus vormis tehtud tehingule kirjutavad alla tehingu teinud isikud. Seaduses sätestatud juhtudel peab allkiri olema notariaalselt tõestatud.

(3) Tehingu lihtkirjaliku vormiga võrdsustatakse poolte allkirjadegakirjavahetus.

§ 93. Tehingu vormi järgimata jätmine

(1) Seaduses sätestatud kohustusliku lihtkirjaliku vormi või allkirjanotariaalse tõestamise nõude järgimata jätmisel on tehing tühine, kui seadusestei tulene teisiti.

(2) Tehinguga kokkulepitud vormi järgimata jätmisel on tehing tühine, kui selline tagajärg on tehinguga ette nähtud.

(3) Seaduses või poolte kokkuleppega nõutud tehingu notariaalsetõestamise nõude järgimata jätmisel on tehing tühine.

(4) Seaduses sätestatud kohustusliku kirjaliku vormi järgimata jätmisel on tehing kehtiv osas, mille ulatuses ei ole seaduses sätestatud kohustuslikkuvormi.

6. peatükk ESINDUS

§ 94. Tehingu tegemine esindaja kaudu

(1) Füüsiline isik võib teha tehingu isiklikult või esindaja kaudu. Esindaja kaudu ei või teha tehingut, mis seadusest või kokkuleppest tulenevalt tuleb teha isiklikult.

(2) Juriidiline isik teeb tehingu esindaja kaudu.

§ 95. Esindaja tehtud tehing

(1) Tehing, mille esindaja on teinud esindatava nimel volituse piires, tekitab, muudab või lõpetab tsiviilõigusi ja -kohustusi vahetult esindatavale. Esindaja on kohustatud tehingu järgi saadu esindatavale üle andma.

(2) Esindaja võib tehingut teha esindatava nimel iseenda või isikuga, kelle esindaja ta samaaegselt on, ainult siis, kui see tuleneb seadusest või esindatava antud volitusest.

§ 96. Esinduse liigid

- (1) Esinduse aluseks on seadus (seadusjärgne esindus) või tehing (tehingust tulenev esindus).
- (2) Seadusjärgse esinduse korral määratakse esindaja volitus seadusealusel.
- (3) Tehingust tuleneva esinduse korral määrab esindaja volituseesindatav.

§ 97. Esindaja

- (1) Esindajaks võib olla teovõimeline füüsiline isik. Seadusessätetatud juhtudel ei või teatud teovõimelised füüsilised isikud olla esindajad. Piiratud teovõimega isik võib olla esindajaks, kui see tulenebseadusest.
- (2) Juriidiline isik võib olla esindaja, kui see ei ole vastuolus tema õigusvõimega.
- (3) Esindaja peab ise tegema tehingu, milleks teda volitati, kui volitusega ei ole antud esindajale edasivolitamise õigust. Edasivolitamisekorral vastutavad esindaja ja isik, kellele esindaja on volituse edasi andnud, solidaarselt.
- (4) Kui volitus on antud mitmele esindajale ühiselt (ühisvolitus), vastutavad esindajad esindatava ees solidaarselt.

§ 98. Volitus

- (1) Volitus on õiguste kogum, mille piires esindaja võib tegutseda esindatava nimel.
- (2) Kui seaduses ei ole sätestatud volituse kohustuslikku vormi, võib esindatav anda volituse mis tahes vormis.
- (3) Kui isik müüb kaupu või osutab teenuseid teise isiku ülesandel, loetakse teda volitatuks sellest tulenevaid tehinguid tegema.
- (4) Kui seaduses on sätestatud tehingu kohustuslik lihtkirjalik vorm, peab selle tegemiseks antud volitus olema lihtkirjalikus või notariaalselt tõestatud vormis. Kui seaduses on sätestatud tehingu kohustuslik notariaalselt tõestatud vorm, peab selle tegemiseks antud volitus olema notariaalselt tõestatud vormis.
- (5) Isik võib nõuda, et esindaja, kellega ta tehingu teeb, tõendaks omavolituse. Kui 3. lõikes nimetatud isik tegutseb olukorras, millest võib järeldada, et ta tegutseb teise isiku ülesandel, loetakse tema volitustõendatuks.

§ 99. Volikiri

- (1) Volikiri on esindatava poolt esindajale antud kirjalik dokument, mis väljendab esindaja volitust.
- (2) Esindaja peab esitama volikirja, kui see kohustus on sätestatud seaduses või kui seda nõuab isik, kellega ta tehingut teeb.

§ 100. Volituse tähtaeg

- (1) Volitus võib olla tähtajaline või tähtajatu.
- (2) Volitus kehtib selle andmisest alates, kui esindatav ei olemääranud teisiti.

§ 101. Volituse lõppemise alused

- (1) Tehingust tuleneva esinduse korral lõpeb volitus, kui:
 - 1) esindaja on teinud tehingu, milleks volitus oli antud;
 - 2) volituse tähtaeg on möödunud;
 - 3) esindatav tühistab volituse;
 - 4) kui esindaja loobub volitusest;
 - 5) esindatavaks või esindajaks olev juriidiline isik lõpeb;
 - 6) on välja kuulutatud esindatava või esindaja pankrot;
 - 7) esindatav sureb või tunnistatakse teovõimeetuks või teadmata kadunuks;
 - 8) esindaja sureb või tunnistatakse teovõimeetuks või teadmata kadunuks või piiratakse tema teovõimet.
- (2) Tehingust tuleneva esinduse korral võib esindatav volituse igal ajal tühistada. Esindaja võib volitustest loobuda, välja arvatud siis, kui seadusest tulenevalt ei ole loobumine lubatud. Kokkulepe, millega esindatav loobub volituse tühistamise õigusest või esindaja loobub volitusest loobumise õigusest, on tühine.
- (3) Seadusjärgse esinduse korral lõpeb volitus seaduses ettenähtud alustel.

§ 102. Volituse lõppemise kord

- (1) Esindatav on kohustatud volituse tühistamisest teatamaviivitamatult esindajale, samuti temale teada olevatele kolmandatele isikutele, kellega tehingu tegemiseks volitus oli antud. Kui volitus lõpeb § 1051. lõike punktides 5, 6 ja 7 sätestatud alusel, on teatamise kohustusjuhatusel, seda asendaval organil, pankrotihalduril või pärijal.
- (2) Kui volitus on antud volikirjas, peab volituse tühistamiseks ennevolituse tähtaja lõppu volikirja tagasi nõudma või avaldama volitusetühistamise teate üleriigilises ajalehes.
- (3) Kui esindatav tühistab volituse, loetakse volitus lõppenuks ajast, mil esindaja sai või pidi teada saada volituse tühistamisest, kuid mitte hiljemteate ilmumisest ajalehes.
- (4) Pärast volituse lõppemist on esindaja või tema pärija kohustatud volikirja viivitamatult esindatavale tagastama.
- (5) Õigused ja kohustused, mis on tekkinud tehingust, mille esindaja on teinud enne seda, kui ta sai teada või pidi teada saada volituse lõppemisest, jäävad kehtima, kui tehingu teine pool ei teadnud ega pidanud teadma, et volitus on lõppenud.

§ 103. Volituseta esindus

- (1) Tehing, mille teise isiku nimel on teinud isik, kellel ei olnud volitust või kes volituse piire ületas, on tühine. Kui isik tegi teise isikunimel tehingu volitust ületades, kehtib tehing osas, milleks esindajal oli volitus.
- (2) Kui isik, kelle nimel 1. lõikes nimetatud tehing tehti, sellehiljem heaks kiidab, on tehing kehtiv algusest peale. Kui tehingu teine pool heakskiitu taotleb, peab isik, kelle nimel tehing tehti, kahe nädala jooksul otsustama, kas ta tehingu heaks kiidab. Kui ta tehingut kahe nädala jooksul heaks ei kiida, loetakse, et tehing tehti volituseta.
- (3) Isikul, kes on teinud tehingu isikuga, kellel ei olnud volitust või kes ületas volituse piire, on õigus nõuda sellelt isikult kahju hüvitamist, kuita ei teadnud ega pidanud teadma, et isikul puudus volitus või ta ületas volituse piire.

7. peatükk TÄHTAEG JA TÄHTPÄEV

§ 104. Tähtaja mõiste

- (1) Tähtaeg on kindlaksmääratud ajavahemik, millega on seotud õiguslikud tagajärjed.
- (2) Tähtaeg määratakse aastate, kuude, nädalate, päevade, tundide või väiksemate ajahikute või kindlalt saabuva sündmusega.

§ 105. Tähtaja algus

- (1) Tähtaja kulgemine algab järgmisel päeval pärast selle kalendripäevavõi sündmuse saabumist, millega määrati kindlaks tähtaja algus, kui seadusesvõi lepinguga ei ole ette nähtud teisiti.
- (2) Tähtaeg lõpeb tähtpäeva saabumisel.
- (3) Tähtpäeva saabumine määratakse tähtajaga või kindlaksmääratud sündmusega.

§ 106. Tähtpäeva saabumine

- (1) Kui tähtpäeva saabumine on määratud aastates arvutatava tähtajaga, saabub tähtpäev viimase aasta vastaval kuul ja päeval.
- (2) Kui tähtpäeva saabumine on määratud kuudes arvutatava tähtajaga, saabub tähtpäev viimase kuu vastaval päeval.
- (3) Kui 1. ja 2. lõikes sätestatud korras määratav tähtpäevsatub kuule, milles vastavat kuupäeva ei ole, loetakse tähtpäev saabunuks sellekuu viimasel päeval.
- (4) Kui tähtpäeva saabumine on määratud nädalates arvutatava ajavahemikuga, saabub tähtpäev ajavahemiku viimase nädala vastaval päeval.
- (5) Kui tähtpäeva saabumine on määratud päevades arvutatava ajavahemikuga, saabub tähtpäev ajavahemiku viimasel päeval.
- (6) Kui tähtpäeva saabumine on määratud teatud kuupäeva, kellaajaga või sündmuse toimumisega, saabub tähtpäev sellel kuupäeval, kellaajal või sündmusetoomumisel.

(7) Kui tähtpäev satub riigipühale või muule puhkepäevale, loetaksetähtpäev saabunuks puhkepäevale järgneval tööpäeval.

(8) Tähtaja määramisel loetakse päevaks ajavahemikku keskööst keskööni.

(9) Kui tähtpäeva saabumine on määratud päevast väiksema ajaühikugaarvutatava tähtajaga, saabub tähtpäev selle ajaühiku saabumisel.

(10) Kui tähtpäeva saabumine on määratud kuu alguse, keskpäiga või lõpuga, saabub tähtpäev vastavalt kuu esimesel, 15. või viimasel päeval.

§ 107. Tähtaja möödumine

(1) Kui tähtpäeva saabumine on määratud päevades või suurematesajaühikutes arvutatava tähtajaga, möödub tähtaeg tähtaja saabumise päevalkell 24.00.

(2) Kirjalik dokument loetakse tähtpäevaks esitatuks, kui see onsideasutusele ärasaatmiseks üle antud tähtpäeval enne kella 24.00. Sideasutusele esitamise või võrdsustatakse dokumendi teksti edastamine teletaibi, telefaksi või muu sidevahendiga.

IV osa TSIVIILÕIGUSTE TEOSTAMINE JA KAITSE

8. peatükk TSIVIILÕIGUSTE TEOSTAMINE JA KAITSE VIISID

§ 108. Tsiviilõiguste teostamine

(1) Tsiviilõiguste teostamisel ja tsiviilkohustuse täitmisel tuleb toimida heas usus.

(2) Õiguste teostamine ei ole lubatud seadusvastasel viisil, samuti siis, kui õiguste teostamise eesmärgiks on kahju tekitamine teisele isikule.

§ 109. Heauskuse eeldus

Kui seadus seob õiguslikud tagajärjed heauskusega, tuleb selle olemasolueeldada, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

§ 110. Hädakaitse ja hädaseisund

(1) Hädakaitseks tehtud tegu ei ole õigusvastane, kui ei ole ületatud hädakaitse piire.

(2) Hädaseisundis tehtud tegu ei ole õigusvastane, kui see on suunatud ohu ärahoidmisele ja tekitatud kahju on väiksem ärahoitud kahjust.

§ 111. Õiguste kaitse

(1) Tsiviilõigusi võib kaitsta kohtus.

(2) Kui pooled on selles kokku leppinud, võib tsiviilõigusi kaitstavahekohtus.

§ 112. Tsiviilõiguste kaitse viisid

(1) Tsiviilõigusi kaitstakse kohtus või vahekohtus.

(2) Tsiviilõiguste kaitse viisid on:

- 1) õiguste tunnustamine;
- 2) rikkumise kõrvaldamine ja edasise rikkumise ärahoidmine;
- 3) rikkumise olokorra ennistamine;
- 4) kahju hüvitamine;
- 5) kohustuse täitmisele sundimine;
- 6) muud seaduses sätestatud viisid.

9. peatükk AEGUMINE

§ 113. Aegumistähtaeg

(1) Hagi korras õiguste kaitse üldine aegumistähtaeg on 10 aastat, välja arvatud nõuded, mille kohta on seaduses sätestatud lühendatuaegumistähtaeg või mille kohta aegumist ei kohaldata.

(2) Aegumistähtaega ei või poolte kokkuleppel muuta, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Loobumine õigusest nõuda aegumise kohaldamist ontühine.

§ 114. Aegumise kohaldamine

(1) Isik võib oma rikunud või vaidlustatud õiguse kaitseks pöörduda kohtusse aegumisest sõltumata.

(2) Kohus kohaldab aegumist ainult huvitatud poole nõudel. Kui hagesitatakse pärast aegumistähtaja möödumist (hagi aegumist) ja huvitatudpool nõuab hagi aegumise kohaldamist, jätab kohus hagi rahuldamata.

§ 115. Aegumise kohaldamatus

Aegumist ei kohaldata:

- 1) kinnistusraamatusse kantud asjaõigusest tulenevale nõudele, välja arvatud asjaõigusest tulenev kõrvalnõue;
- 2) kinnisasja piiride kindlakstegemise nõudele;
- 3) vallasasja pahauskselt valdajalt väljanõudmise nõudele;
- 4) perekonnasuhetest tulenevale nõudele, kui perekonnaseadusest ei tulene teisiti;
- 5) muudel seaduses sätestatud juhtudel.

§ 116. Aegumise algus

Aegumistähtaja kulg algab päevast, mil isik sai teada või pidi teada saama oma õiguse rikkumisest. Seaduses võib sätestada hagemisõiguse tekkimise muuaja.

§ 117. Kõrvalnõude aegumine

Peanõude aegumisega aegub ka sellest tulenev kõrvalnõue, vaatamata sellele, et kõrvalnõude aegumistähtaeg ei ole möödunud.

§ 118. Kohustuse osa aegumine

Kui kohustus kuulub täitmisele ositi, aegub iga osa täitmise nõue eraldi.

§ 119. Aegumine õigusjärgluse korral

Õigusjärglus ei mõjuta aegumistähtaja kulgu.

§ 120. Aegumise peatumine

(1) Aegumistähtaja hulka ei arvata aega, mille kestel aegumistähtajakulg on peatunud.

(2) Aegumistähtaja kulg peatub ajaks:

- 1) mil teovõimetul isikul ei ole seaduslikku esindajat;
- 2) mil hagi esitamist takistab vääramatu jõud;
- 3) mil kehtib erakorraline seisukord või eriolukord;
- 4) mil on kehtestatud moratorium – võlgniku vastu esitatud nõude osas;
- 5) pärandaja surmast kuni pärandi vastuvõtmiseni või pärandivarale hoidjamääramiseni – pärandi suhtes esitatud nõude osas;
- 6) mil hageja või kostja on sõjaseisukorra ajal kaitsevæetegevteenistuses.

(3) Aegumistähtaja kulg peatub, kui 2. lõikes nimetatud asjaoludtekkisid või jätkusid aegumisaaja viimase kuue kuu jooksul, kui aga aegumisaeg on lühem kui kuus kuud, siis aegumisaaja jooksul.

(4) Aegumistähtaja kulg jätkub aegumise peatumist põhjustanud asjaolulõppemise päevast. Järelejäänud aegumistähtaeg pikeneb kuue kuuni, kui aegumistähtaeg on lühem kui kuus kuud, siis aegumistähtaja võrra.

§ 121. Aegumise katkemine

(1) Aegumistähtaja kulg katkeb:

- 1) hagi esitamisega;
- 2) nõude esitamisega pankrotimenetluses;
- 3) nõude esitamisega vahekohtule;
- 4) kui kohustatud isik teeb teo, millega tunnistab võlga.

(2) Katkenud aegumistähtaja kulg algab uuesti:

- 1) kohtus hagi läbi vaatamata jätmisel;
- 2) pankrotimenetluse lõppemisel;
- 3) vahekohtus nõude läbi vaatamata jätmisel;
- 4) kohustatud isiku poolt võla tunnistamist tõendava teo tegemisest.

(3) Kuni aegumistähtaja katkemiseni möödunud aega uuesti alanudaegumistähtaja hulka ei arvata.

§ 122. Kohustuse täitmine pärast aegumist

- (1) Kui võlgnik on täitnud kohustuse pärast lagi aegumist, ei või tanõuda üleantu tagastamist.
- (2) Pandiga tagatud nõude aegumine ei võta pandipidajalt õigust nõnderahuldamisele panditud vara arvel.
- (3) Nõude aegumine ei võta õigust nõuet tasaarvestada või kohaldadakinnipidamisõigust, kui õigus nõuet tasaarvestada või kohaldadakinnipidamisõigust oli tekkinud enne aegumistähtaja möödumist.

§ 123. Kohtuotsusega tunnustatud nõude aegumine

- (1) Kohtuotsusega tunnustatud nõude aegumistähtaeg on 10 aastat. Aegumistähtaja kulg algab kohtuotsuse jõustumisest.
- (2) Täitemenetluse algatamisel aegumistähtaja kulg katkeb. Täitemenetluse peatumisel sissenõudja süül algab aegumistähtaja kulg uuesti. Kuni aegumistähtaja katkemiseni möödunud aega aegumistähtaja hulka ei arvata.
- (3) Esimeses ja teises lõikes sätestatu ei kehti nõude suhtes, millele kohaldada aegumist.

V osa RAHVUSVAHELISE ERAÕIGUSE SÄTTED

10. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 124. Kollisiooninormi mõiste

- (1) Kollisiooninorm sätestab, millise maa seadust kohaldatakse, kui:
 - 1) õigussuhte kas või üks pool on välismaine isik (§ 129);
 - 2) õigussuhtega seotud asi asub väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi;
 - 3) õigussuhe tekib, muutub või lõpeb väljaspool Eesti Vabariigiterritooriumi.
- (2) Maa käesoleva seaduse tähenduses on territoorium, kus kehtib iseseisev õigussüsteem. Õigussüsteemi osaks käesoleva seaduse tähenduses ei loeta kollisiooninorme, kui tsiviilseadustiku üldosa seadusest ei tulene teisiti.

§ 125. Välismaa seaduse kohaldamise alused

Õigussuhtele kohaldatakse välismaa seadust, kui seda näeb ette käesolev seadus, Eesti muu seadus, Eesti välisleping, Eestis tunnustatav rahvusvaheline leping, samuti tehing, mis ei ole vastuolus seaduse, välislepingu või tavaga.

§ 126. Tagasisaade

- (1) Kui käesolev seadus või Eesti muu seadus näeb ette välismaa seadusekohaldamise ja selle maa seadus näeb ette Eesti seaduse kohaldamise, kuulub kohaldamisele Eesti seadus.
- (2) Kui käesolev seadus või Eesti muu seadus näeb ette välismaa seadusekohaldamise ja selle maa seadus näeb ette kolmanda maa seaduse kohaldamise, kuulub kohaldamisele Eesti seadus.

§ 127. Välismaa seaduse tõlgendamine

- (1) Välismaa seaduse tõlgendamisel Eestis lähtutakse selle seaduse tõlgendusest ja kohaldamise praktikast vastaval maal.
- (2) Isikult, kelle nõue toetub välismaa seadusele, võib nõuda selle seaduse teksti või muid andmed, mis on piisavad seaduse kohaldamiseks.
- (3) Välismaa seaduse tõlgenduse saamiseks võib kohus, vahekohus, riigi- või kohaliku omavalitsuse asutus pöörduda Justiitsministeeriumi, Välisministeeriumi poole või kasutada eksperte.
- (4) Kui välismaa seaduse sisu ei õnnestu välja selgitada, kohaldatakse Eesti seadust.

§ 128. Piirangud välismaa seaduse kohaldamisel

Välismaa seadust ei kohaldata ja selle alusel tekkinud õigusi ja kohustusi ei loeta Eestis kehtivaks, kui need on vastuolus Eesti seaduse, põhiseaduslikukorra või heade kommetega. Sellisel juhul kohaldatakse Eesti seadust.

§ 129. Välislepingu kohaldatavus

Kui Eesti välislepingus on tsiviilseadustiku üldosa seadusest erinevadsätted, kohaldatakse välislepingu sätteid.

11. peatükk ISIKUD JA TEHINGUD

1. jagu. Isikud

§ 130. Välismaine isik

Välismaine isik käesoleva seaduse tähenduses on füüsiline isik, kelleelukoht (§ 21) või juriidiline isik, kelle asukoht (§ 40) on väljaspool Eestit.

§ 131. Füüsilise isiku õigus- ja teovõime suhtes kohaldatav seadus

(1) Väismaise füüsilise isiku õigusvõime (§ 7 lg. 1) jateovõime (§ 7 lg.2) määratakse tema elukoha maa seadusega.

(2) Välismaisel füüsilisel isikul on Eestis võrdne õigus- ja teovõimeisikuga, kelle elukoht on Eestis, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

(3) Välismaise füüsilise isiku teovõime Eestis tehtud tehingu suhtes ja Eestis tekitatud kahju suhtes määratakse Eesti seadusega.

§ 132. Teovõimetuks tunnistamise ja teovõime piiramise kehtivus

Välismaise füüsilise isiku teovõimetuks tunnistamine või teovõime piiramine elukohamaal loetakse Eestis kehtivaks.

§ 133. Juriidilise isiku asutamisel kohaldatav seadus

Juriidilise isiku asutamisel Eestis kohaldatakse Eesti seadust.

§ 134. Välismaise juriidilise isiku õigusvõime ja teovõime suhtes kohaldatav seadus

(1) Välismaise juriidilise isiku õigus- ja teovõime suhtes kohaldatakse selle maa seadust, kus asub tema juhtorgan.

(2) Kui välismaise juriidilise isiku põhitegevus ei toimu maal, kusasub tema juhtorgan, kohaldatakse selle maa seadust, kus toimub juriidilise isiku põhitegevus.

(3) Välismaise juriidilise isiku filiaali suhtes kohaldatakse käesoleva paragrahvi 1. ja 2. lõike sätteid.

§ 135. Välismaise juriidilise isiku tunnustamine Eestis

Eesti Vabariigis tunnustatakse välismaiseid juriidilisi isikuid ja neil on võrdne õigus- ja teovõime Eesti juriidiliste isikutega, kui seadusest võilepingust ei tulene teisiti.

§ 136. Vastukitsendused

Valitsus võib kehtestada vastukitsendusi nende maade isikute õigusvõime jateovõime suhtes, kus on kehtestatud Eesti Vabariigi kodanike, alaliste elanike ja juriidiliste isikute õigus- ja teovõime kitsendused.

§ 137. Isiklike õiguste kaitse

Kui isiklike õigusi rikutakse, kohaldatakse selle isiku valikul kas sellemaa seadust, kus tehti tegu, mis on nõude aluseks, või selle isiku alalise elukoha maa seadust.

§ 138. Eesti seaduse erandkorras kohaldamine isiku õiguste kaitseks

Kohus võib isiku õiguste kaitseks kohaldada Eesti seadust, kui ta leiab, et asjaoludest tulenevalt tuleb tarvitusele võtta kiired abinõud nende õigustekaitseks.

§ 139. Intellektuaalse omandi suhtes kohaldatav seadus

Intellektuaalsele omandile kohaldatakse Eesti seadust, kui seaduse või Eestivälislepinguga ei ole sätestatud teisiti.

2. jagu. Tehingud

§ 140. Välismaal tehtud tehingu kehtivus Eestis

Välismaal tehtud tehingut ei loeta Eestis kehtivaks, kui see on vastuolus Eesti seaduse, põhiseadusliku korra või heade kommetega. Sellisel juhul kohaldatakse Eesti seadust.

§ 141. Tehingu sisu suhtes kohaldatav seadus

- (1) Tehingu sisule kohaldatakse selle maa seadust, mille kohaldamises pooled on kokku leppinud.
- (2) Pooled võivad kokku leppida teatud maa seaduse kohaldamises kaskogu tehingu või selle osa suhtes.
- (3) Poolte kokkuleppe puudumisel kohaldatakse tehingu täitmise kohaseadust.
- (4) Tehingu täitmise koht määratakse selle maa seadusega, millegatehingust tulenev kohustus on kõige lähemalt seotud. Kohustus loetakse kõigelt lähemalt seotuks selle maa seadusega, kus asub kohustuse täitja elukoht või asukoht.
- (5) Vahekohtu kokkuleppele kohaldatakse selle maa seadust, mida kohaldatakse tehingu sisule, kui pooled ei ole teisiti kokku leppinud.

§ 142. Tehingu vormi suhtes kohaldatav seadus

- (1) Tehingu vormile kohaldatakse tehingu tegemise maa seadust.
- (2) Pooled võivad kokku leppida, et tehingu vormile kohaldatakse tehingu täitmise maa, poolte elu- või asukohamaa või tehingu esemeks oleva varaasukoha seadust.
- (3) Kui pooled ei ole kokku leppinud tehingu vormile kohaldatavas seaduses ja tehing ei vasta 1. lõikes nimetatud vormile, ei või tehingut tunnistada kehtetuks ainuüksi vormi mittejärgimise tõttu, kui tehing vastab Eesti seaduse või tehingu sisu osas kohaldatava seaduse nõuetele.
- (4) Tehingu vormile, mille esemeks on Eestis asuv kinnisasi või Eestisregistrisse kantud laev või lennuk, kohaldatakse Eesti seadust.

12. peatükk PEREKONNAÕIGUS

§ 143. Abielu sõlmimisel kohaldatav seadus

- (1) Abielu sõlmimise eeldused määratakse kummagi abielluja suhtes tema elukoha maa seadusega.
- (2) Abielu sõlmimise vormi suhtes kohaldatakse abielu sõlmimise kohamaa seadust.
- (3) Välismaal ja Eestis asuvas välisriigi esinduses sõlmitud abieluloetakse Eestis kehtivaks, kui see vastab 1. ja 2. lõike nõuetele võiselle riigi seaduse nõuetele, kelle kodanik abielluja on.

§ 144. Abielu lahutamisel kohaldatav seadus

- (1) Abielu lahutamisel kohaldatakse abikaasade ühise elukoha maaseadust.
- (2) Kui abikaasade elukohad on eri maades, kohaldatakse nende viimase ühise elukoha maa seadust, kuid abielu lahutamine on võimalik ainult juhul, kui seda lubavad mõlema abikaasa elukoha maa seadused. Kui abikaasadel puudus ühine elukoht, kohaldatakse abielu lahutava organi asukoha maa seadust.
- (3) Välismaal toimunud abielu lahutamine loetakse Eestis kehtivaks, kui see vastab abielu lahutamise koha maa seadusele.

§ 145. Abielu kehtetuks tunnistamisel kohaldatav seadus

Abielu kehtetuks tunnistamisel kohaldatakse abielu sõlmimisel kohaldatavat seadust (§ 143).

§ 146. Abikaasade isiklike ja varaliste õiguste suhtes kohaldatav seadus

- (1) Abikaasade isiklikud ja varalised õigused määratakse selle maaseadusega, kus on abikaasade ühine elukoht.
- (2) Kui abikaasade elukohad on eri maades, kuid neil on ühine kodakondsus, määratakse nende isiklikud ja varalised õigused selle maa seadusega, kelle kodanikud nad on.

(3) Kui abikaasade elukohad on eri maades ja neil on erinevkodakondsus, määratakse nende isiklikud ja varalised õigused selle maaseadusega, kus oli nende viimane ühine elukoht. Kui abikaasadel puudus ühineelukoht, kohaldatakse abielu sõlmimise koha maa seadust.

(4) Abikaasade varalistele õigustele kinnisasja suhtes kohaldatakse kinnisasja asukoha maa seadust.

§ 147. Vanemate ja laste vahelisi suhteid määrav seadus

(1) Vanemate ja laste vastastikused õigused ja kohustused määratakse nende ühise elukoha maa seadusega.

(2) Kui vanemate ja laste elukohad on eri maades, kohaldatakse sellemaa seadust, kelle kodanik laps on.

(3) Väljaspool abielu sündinud lapse õiguste suhtes kohaldatakse temaema elukoha maa seadust lapse sündimise ajal.

§ 148. Lapse põlvnemise tuvastamisel ja kindlakstegemisel kohaldatav seadus

Lapse põlvnemise tuvastamisel ja kindlakstegemisel lähtutakse lapse või temaühe vanema elukoha või kodakondsuse maa seadusest lapse sünni hetkel, sõltuvalt sellest, mis on lapsele kasulikum.

§ 149. Lapsendamisel kohaldatav seadus

(1) Lapsendamisel kohaldatakse lapsendaja või lapsendajate ühiseelukoha maa seadust. Kui lapsendajaks on abikaasad, kelle elukoht on eri maades või kes on eri maade kodanikud, peab lapsendamine vastama mõlema abikaasaelukoha või kodakondsuse maa seadusele.

(2) Lapsendamise võimalikkuse ning lapse ja tema seadusliku esindajanõusoleku kohta lapsendamiseks kohaldatakse lapsendatava ja tema seaduslikuesindaja elukoha maa seadust.

§ 150. Ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatav seadus

(1) Lahutatud abikaasa ülalpidamise kohustused määratakse abielulahutamisel kohaldatava seadusega (§ 144).

(2) Vanemate ja laste, samuti teiste perekonnaliikmete ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatakse nõude esitanud isiku valikul kas temaenda elukoha maa seadust või isiku elukoha maa seadust, kelle vastu nõue on esitatud.

§ 151. Eestkoste ja hoolduse suhtes kohaldatav seadus

Eestkoste ja hoolduse suhtes kohaldatakse selle maa seadust, kus eestkosteja hooldus seatakse.

§ 152. Perekonnaseisuakti suhtes kohaldatav seadus

(1) Perekonnaseisuakti suhtes kohaldatakse selle maa seadust, kus perekonnaseisuakt on koostatud.

(2) Välisriigis tehtud perekonnaseisuakt kehtib Eestis, kui see on tehtud selle riigi seaduse kohaselt.

(3) Välisriigi asutuse poolt perekonnaseisuakti kohta välja antud dokument kehtib Eestis pärast konsulaarlegaliseerimist.

13. peatükk ASJAÕIGUS

§ 153. Asjaõiguse suhtes kohaldatav seadus

(1) Asjaõiguse suhtes kehtib asja asukohamaa seadus.

(2) Kas asi on kinnisasi või vallasasi, määratakse asja asukoha maaseaduse järgi.

(3) Väljaspool Eestit teel oleva vallasasja suhtes kohaldatakse selleasja sihtkoha maa seadust, kui pooled ei ole teisiti kokku leppinud.

(4) Asjaõigused riiklikusse registrisse kandmisele kuuluvale laevale või lennukile määratakse selle maa seaduse järgi, kus laev või lennuk on registrisse kantud.

§ 154. Asjaõiguse tekkimise ja lõppemise suhtes kohaldatav seadus

Asjaõiguse tekkimine ja lõppemine määratakse selle maa seaduse järgi, kusasi asus asjaõiguse tekkimise või lõppemise aluseks oleva teo või sündmuse ajal.

§ 155. Asjaõiguste kaitse osas kohaldatav seadus

(1) Asjaõiguslikule nõudele kohaldatakse õigustatud isiku valikul kasasja asukoha maa seadust või kohtu asukoha maa seadust, kus asjaõiguslik nõue on läbivaatamisel.

(2) Transpordivahendiga seotud asjaõiguslikule nõudele võib õigustatud isiku valikul kohaldada ka selle maa seadust, kus transpordivahend on kantudriiklikku registrisse.

§ 156. Väärtpaberite suhtes kohaldatav seadus

(1) Nimelise ja esitajaväärtpaberite suhtes kohaldatakse selle maaseadust, kus väärtpaber on välja antud, kui pooled ei ole teisiti kokkuleppinud.

(2) Väärtpaberite üleandmisele kohaldatakse:

1) nimelise väärtpaberi puhul selle maa seadust, kus väärtpaber on väljaantud, kui pooled ei ole teisiti kokku leppinud;

2) esitajaväärtpaberi puhul väärtpaberi asukoha maa seadust.

14. peatükk PÄRIMISÕIGUS

§ 157. Pärimisele kohaldatav seadus

(1) Eestis asuva kinnisasja pärimisele kohaldatakse Eesti seadust.

(2) Välismaal asuva kinnisasja pärimisele kohaldatakse selle maaseadust, kus asi asub.

(3) Vallasvara pärimisele kohaldatakse selle maa seadust, kus oli pärandajaviimane elukoht.

(4) Isik võib määrata testamendiga, et tema vallasvara pärimisele kohaldatakse vallasasja asukoha maa või tema kodakondsuse maa seadust.

§ 158. Testamendi suhtes kohaldatav seadus

(1) Isiku võime testamenti koostada, muuta või tühistada määratakse kindlaks selle maa seaduse järgi, kus oli testatori elukoht testamenditegemise, muutmise või tühistamise ajal.

(2) Testamendi vorm, samuti testamendi teksti tähendus määratakse kindlaks selle maa seaduse järgi, kus isik testamendi tegi, muutis või tühistas.

(3) Kui välismaal tehtud testamendi vorm ei vasta tegemise koha maaseadusele, kehtib see Eestis, kui selline vorm vastab Eesti seadusele.

(4) Eestis asuva kinnisasja pärandamiseks peab testament, sellemuutmise ja tühistamise vorm vastama Eesti seadustele.

(5) Testamentaarsele annakule kohaldatakse 1.–4. lõikessätetatut.

15. peatükk VÕLAÕIGUS

1. jagu. Lepingud

§ 159. Ostu-müügileping

(1) Kui pooled ei ole kinnisasja ostu-müügilepingus kokku leppinud, millise maa seadust lepingu sisule kohaldatakse, kuulub kohaldamisele selle maaseadus, kus asi asub.

(2) Kui pooled ei ole vallasasja ostu-müügilepingus kokku leppinud, millise maa seadust lepingu sisule kohaldatakse, kuulub kohaldamisele müüjalepingu sõlmimise aegse elukoha või asukoha maa seadus või ostja lepingusõlmimise aegse elukoha või asukoha maa seadus, kui:

1) leping sõlmiti sellel maal või

2) lepingus on ette nähtud, et asi antakse üle sellel maal.

(3) Kui enampakkumisel, konkursi alusel või börsil sõlmitud lepingus ei ole kindlaks määratud, millise maa seadust kohaldatakse, kuulub kohaldamisele selle maa seadus, kus enampakkumine või konkurss läbi viidi või kus asub börs.

§ 160. Tarbija ja müüja vahelised lepingud

(1) Kui tarbija ja müüja vahelises lepingus ei ole pooled kokkuleppinud, millise maa seadust lepingu sisule ja vormile kohaldatakse, kuulubkohaldamisele Eesti seadus.

(2) Kui tarbija ja müüja on kokku leppinud kohaldatavas seaduses, eivõta see tarbijalt õigusi, mida näeb ette Eestis tarbijat kaitsev seadus.

§ 161. Esindus

(1) Esindaja volitus, samuti esindaja ja esindatava vastastikusedõigused ja kohustused määratakse selle maa seaduse järgi, mille kohaldamisesesindatav ise või tema esindaja ja kolmas isik on kokku leppinud.

(2) Poolte kokkuleppe puudumisel kohaldatakse selle maa seadust, kusesindaja teeb volitusest tulenevaid tegusid, kui esindatava või kolmanda isikuelukoht või asukoht on sellel maal.

(3) Volikirja vorm ja kehtivuse aeg määratakse selle maa seaduse järgi, kus volikiri on tehtud.

(4) Kui volikirja vorm ei vasta maa seadusele, kus volikiri välja anti, on volikiri kehtiv, kui volikiri vastab Eesti seadusele.

§ 162. Lepingute üksikute liikide suhtes kohaldatav seadus

(1) Kui pooled ei ole kokku leppinud, millise maa seadust kohaldatakse, kuulub vastava lepingu sisu suhtes kohaldamisele selle maa seadus, kus onlaenutaja, rendileandja, litsentsiaari, hoidja, komisjonäri, vedaja, ekspediitori, kindlustaja või kinkija elukoht või asukoht.

(2) Esimeses lõikes nimetatud lepingutele kohaldatakse selle maaseadust, kus on selle isiku elukoht või asukoht, kelle kohustuse täitmine onlepingu suhtes määrav. Määravaks loetakse sellist kohustuse täitmist, mis onomane antud liiki lepingule.

(3) Kui 1. ja 2. lõikes nimetatud lepingu pool on juriidilineisik, kohaldatakse § 134 2. lõikes sätestatud juhul selle juriidiliseisiku asukoha maa seadust.

§ 163. Vastutus lepingu rikkumise eest

Vastutus lepingulise kohustuse täitmata jätmise või mittendõuetekohasetäitmise eest määratakse selle maa seadusega, mida kohaldatakse selle lepingusisule (§ 141).

2. jagu. Lepinguväline kahjuja alusetu rikastumine

§ 164. Kahju hüvitamise nõude suhtes kohaldatav seadus

(1) Lepinguvälise kahju hüvitamise nõude suhtes kohaldatakse selle maaseadust, kus tehti tegu või toimus sündmus, mis on kahju hüvitamise nõudealuseks.

(2) Kas tegu või sündmus on kahju hüvitamise nõude aluseks, määratakseselle maa seadusega, kus see tegu tehti või sündmus toimus.

(3) Kui kahju hüvitamise nõude aluseks olev tegu tehti või sündmustoimus ühel maal, kuid sellest tulenev kahju tekkis teisel maal, võib kannatanunõudel kohaldada selle maa seadust, kus kahju tekkis.

§ 165. Eesti seaduse kohaldamine kahju hüvitamise nõudele

(1) Välismaal tekitatud kahju hüvitamise nõudele võib kannatanu nõudelkohaldada Eesti seadust, kui kahju tekitaja ja kannatanu elukoht või asukoht onEestis.

(2) Kui Eesti kohus või vahekohus kohaldab kahju hüvitamisel välismaaseadust, arvestatakse kahju suuruse kindlaksmääramisel Eestis kujunenudpraktikat.

§ 166. Vastutus tarbijale tekitatud kahju eest

Kauba ostmise või teenuse osutamiseiga seoses tarbijale tekkinud kahjuhüvitamise nõude puhul kohaldatakse tarbija nõudel:

- 1) tarbija elukoha maa seadust või
- 2) tootja või teenuse osutaja elukoha või asukoha maa seadust või
- 3) kui tootja või teenuse osutaja on juriidiline isik, kohaldatakse§ 134 2. lõikes sätestatud juhul selle juriidilise isiku maa seadustvõi
- 4) selle maa seadust, kus tarbija kauba omandas või talle teenus osutati.

§ 167. Vastutus kõlvatu konkurentsi eest

(1) Kui kahju on tekkinud kõlvatu konkurentsiiga või konkurentsi muuebaseadusliku piiramisega, kohaldatakse selle maa seadust, kus kahju tekkis.

(2) Kui kõlvatu konkurentsiga kahjustatakse lepingulisi suhteid, võibkannatanu nõudel kohaldada kahju hüvitamisel selle lepingu sisu kohta käivatseadust (§ 141).

§ 168. Alusetu rikastumise korral kohaldatav seadus

Alusetu rikastumise korral kohaldatakse selle maa seadust, kus aluseturikastumine aset leidis.

VI osa RAKENDUSSÄTTED

§ 169. Seaduse jõustumine

Tsiviilseadustiku üldosa seadus jõustub 1994. aasta 1. septembrist.

§ 170. Seaduse kohaldamine

(1) Tsiviilseadustiku üldosa seadusel ei ole tagasiulatuvat jõudu, kuirakendussätetest ei tulene teisiti.

(2) Enne 1994. aasta 1. septembrist tekkinud ja sel päevalkestvatele õigussuhetele kohaldatakse tsiviilseadustiku üldosa seaduse sätteid, kui rakendussätetest ei tulene teisiti.

§ 171. Teovõime

(1) Isiku teovõime tehingu suhtes määratakse tehingu tegemise ajal kehtinud seaduse kohaselt.

(2) Kui isiku teovõimet on piiratud või ta oli tunnistatud teovõimetuks enne 1994. aasta 1. septembrist, otsustab kohus eestkostja taotlusel §-de 12 2. lõike ja § 13 2. lõike alusel isiku õiguse ületehinguid teha. Enne seaduse jõustumist piiratud teovõimega täisealise või alaealise hooldajaks määratud isikut loetakse alates 1994. aasta 1. septembrist eestkostjaks.

§ 172. Isiklike õiguste kaitse

(1) Paragrahvide 23–26 ning 41 ja 42 sätteid kohaldatakse ka siis, kui isiklike õigusi rikuti enne 1994. aasta 1. septembrist.

(2) Isikule tekitatud moraalne kahju kuulub kahju tekitanu poolthüvitamisele. Kahju tekitanu vabaneb moraalse kahju hüvitamise kohustusest, kui ta tõendab, et ei ole kahju tekitamises süüdi.

(3) Kui isiklike õigusi on rikutud, otsustab kohus asjaolude kohaselt, kas sellega on tekitatud moraalset kahju.

(4) Hüvituse suuruse määramisel arvestab kohus tekitatud moraalse kahju ulatust ja iseloomu ning kahju tekitanu süü astet.

§ 173. Teadmata kadunuks ja surnuks tunnistamine

Paragrahvide 27–35 sätteid kohaldatakse ka isiku suhtes, kes jäi kadunuks enne 1994. aasta 1. septembrist.

§ 174. Tehingu vorm

(1) Tehingu vormi suhtes kohaldatakse tehingu tegemise ajal kehtinud seadust.

(2) Kui enne 1994. aasta 1. septembrist tehti notariaalset tõestamist nõudev tehing notariaalset vormi järgimata, kuid üks pooltest on enne nimetatud aega selle täielikult või osaliselt täitnud, ja tehingu teine pool hoidub tehingu notariaalsest vormistamisest kõrvale, on kohtul õigustehingu täitnud poole nõudel tunnistada tehing kehtivaks. Sel juhul tehingujärgnevat notariaalset vormistamist ei nõuta.

(3) Kui enne 1994. aasta 1. septembrist tehti tehing seaduses ettenähtud lihtkirjalikku vormi järgimata, ei too see kaasa tehingu kehtetust, kuid pooltel ei ole õigust vaidluse korral viidata tehingu olemasolukinnitamiseks tunnistajate ütlustele.

(4) Kolmandas lõikes sätestatud ei kohaldata enne 1994. aasta 1. septembrist tehtud tehingute suhtes, mille kehtetus lihtkirjaliku vormi järgimata jätmise tõttu oli ette nähtud tehingu tegemise ajal kehtinud seaduses.

§ 175. Tehingu kehtetus

Paragrahvide 69–74, 76, 79 ja 80 sätteid kohaldatakse ka enne 1994. aasta 1. septembrist tehtud tehingute suhtes.

§ 176. Esindus

(1) Volituse vormi kohta kohaldatakse volituse andmise ajal kehtinudseadust.

(2) Volikiri, mis oli tehtud enne 1994. aasta 1. septembrit ja milles kehtivuse aeg ei olnud märgitud, loetakse kehtivaks ühe aastajooksul, arvates selle tegemise päevast.

§ 177. Tähtaeg

Tähtaeg määratakse §-des 91–94 sätestatud korras ka siis, kui tähtaegmäärati ajavahemikuga, mille kulg algas enne 1994. aasta 1. septembrit.

§ 178. Hagi aegumine

(1) Kui enne 1994. aasta 1. septembrit kehtinud hagiaegumistähtaeg on seaduse jõustumise ajaks möödunud, kohaldatakse varemkehtinudaegumistähtaega.

(2) Kui enne 1994. aasta 1. septembrit kehtinud hagiaegumistähtaeg ei ole seaduse jõustumise ajaks möödunud ja üldosa seadusessätetatakse pikem aegumistähtaeg, kohaldatakse pikemat aegumistähtaega.

(3) Kui enne 1994. aasta 1. septembrit kehtinud seadusekohaselt hagi aegumist ei kohaldata, kuid tsiviilseadustiku üldosa seaduses on see ette nähtud, või on tsiviilseadustiku üldosa seaduses kehtestatud varasemast aegumistähtajast lühem aegumistähtaeg, kohaldatakse tsiviilseadustiku üldosa seaduses sätestatud aegumistähtaega, arvutades sellealguist seaduse jõustumisest.

§ 179. Alusetu omandamise ja säästmise sätete kohaldamine

Tsiviilseadustiku üldosa seaduse §-des 34 ja 168 tähendatud aluseturikastumise sätetena kohaldatakse Eesti NSV tsiviilkoodeksi §-de 477 ja 478 sätteid.

§ 180. Kehtivuse kaotanud õigusaktid

(1) Kehtetuks tunnistatakse ENSV tsiviilkoodeksi (ENSV Teataja 1964, 25, 115; 1968, 46, 341; 1969, 30, 295; 1970, 37, 332; 1973, 9, 68; 1973, 44, 389; 1973, 53, 465; 1974, 28, 247; 1977, 6, 72; 1977, 37, 424; 1980, 31, 490; 1985, 27, 451; 1986, 19, 251; 1988, 6, 68; 1988, 25, 295; 1989, 17, 203; Eesti Vabariigi Teataja 1990, 20, 300; RT 1990, 12, 128; 1992, 33, 418; 1992, 49, 615; RT I 1993, 72/73, 1021) §-d 1–94 ja 566–573.

(2) Kehtetuks tunnistatakse asjaõiguse seaduse rakendamise seaduse (RT I 1993, 72/73, 1021) §-d 3 ja 4.

		Riigikogu aseesimees Tunne KELAM
--	--	---

Õiend

Lisatud avaldamisandmed.